

Posudek na bakalářskou práci Jany Maškové *Současná finská literatura pro dívky*.
(Praha, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta,
Ústav obecné lingvistiky, 2013. 60 stran + přílohy)

Bakalářská práce Jany Maškové se věnuje literatuře pro dívky - problematice, jejíž zkoumání má ve finské literární vědě, na rozdíl od mnoha jiných prostředí, již dlouhou a bohatou tradici. Práce zásadním způsobem mapuje některé aspekty soudobé literární produkce pro dívky ve Finsku (nebo přesněji soudobé produkce ve finštině, z níž sestává autorčin materiál - vymezení adjektiva „finský“ jako finskojazyčný mohlo být v práci explicitně uvedeno). I když i ve Finsku stojí literatura pro dívky na okraji kanonizované literární tvorby, dá se říci, že již dlouho není v kruzích literárních vědců považována za „pokleslý“ či „nekvalitní“ žánr. Jak pisatelka práce zdůrazňuje a na konkrétních případech názorně ukazuje, vyslovují se finská díla tohoto žánru k naléhavým problémům týkajícím se nejen dívek a mladých lidí, ale celé finské společnosti, v mnoha ohledech západní společnosti obecně. Již na úvod bych ráda poznamenala, že práce je velmi kvalitní a dle mého soudu zcela splňuje i překračuje požadavky kladené na bakalářské práce.

Práce obsahuje abstrakt v češtině, angličtině a finštině, Úvod, dvě meritorní kapitoly, Závěr, seznam použité literatury a pramenů a přílohy. V Úvodu se autorka sympaticky přiznává k (obzvláště v českém prostředí pochopitelným) předsudkům, s nimiž sama k problematice literatury pro dívky a pro mládež původně přistupovala. Přiznačná je její vzpomínka na gymnazijní studia, během nichž nebylo studentům doporučeno žádné dílo z oblasti literatury pro mládež. Dále autorka charakterizuje obsah jednotlivých kapitol a vysvětluje jejich pojetí a strukturu. Zde bych měla dvě poznámky: na str. 7 je zmíněna „charakteristika vývoje žánru v evropském, respektive celosvětovém kontextu“. „Celosvětový kontext“ zní zbytečně ambiciózně - něco takového práce nabízet nemůže a ani nemusí. Použití tohoto výrazu ukazuje, jak automaticky směšujeme pojem evropský, potažmo západní (odkazující k západnímu světu, tj. k Evropě a Severní Americe) s pojmem celosvětový. Toto použití, které autorce nevyčítám, jen na ně upozorňuji, je dědictvím kolonialistického přístupu ke světové kultuře a ztotožňováním pojmu evropská/západní kultura či literatura s pojmem světová literatura. Zároveň bych se již zde zastavila u formulací odkazujících na témata, kterým se práce věnuje, a mezi nimiž autorky zmiňuje „sexualitu a homosexualitu“. Samotná témata jsou v práci později analyzována velmi zdařile a citlivě (k čemuž se ještě vrátím), formulace „sexualita a homosexualita“ však navozuje následující dojem: „sexualita“ bez předpony či přídomku odkazuje na sexualitu „normální“, čili heterosexuální, zatímco „homosexualitu“ je nutno zmiňovat zvlášť, což evokuje chápání homosexuality jako „úchytky“. Pojímání obou tematik odděleně má své důvody, které autorka později vysvětluje, již od první zmínky by však bylo vhodné hovořit o sexualitě obecně a o jejích projevech jako jsou heterosexuální, homosexualita, bisexualita atd. Tedy opět jen formulační záležitost, která však - jak tomu bývá - odkazuje k určitému typu diskurzu a myšlení.

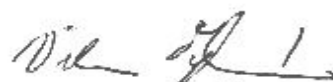
V pořadí druhá kapitola a první meritorní část práce, nazvaná „Literatura psaná pro dívky“, obsahuje vymezení literatury pro dívky v rámci literatury pro děti a mládež. Zde autorka velmi přínosně a zajímavě srovnává některé aspekty českého a finského kontextu na základě českých a finských pramenů, s nimiž pracuje. Jen v některých případech vyznívá srovnání poněkud asymetricky, jako např. na str. 10, kde se uvádí, že „v českém prostředí tedy hovoříme o dívčím románu, dívčí literatuře či románu s dívčí hrdinkou, ve finském prostředí se setkáváme s pojmy *tyttökirja* (kniha pro dívky), *koululaiskertomus* (povídka ze školního prostředí), v 50. a 60. letech se spolu s vývojem v oblasti literatury pro mládež objevují výrazy *teiniromaani* (román pro náctileté) a *nuorten aikuisten kirja* (kniha pro mladé dospělé).“ Tato

formulace budí dojem, jako by v české terminologii neexistoval výraz „literatura pro děti a mládež“ či „literatura pro mládež“ - a v současné době se hovoří i o „literatuře pro náctileté“, ač tento termín není v českém prostředí zdaleka tak ukotvený jako ve Finsku. Toto opět jen na okraj - celkově je nástin vývoje literatury pro dívky v evropském a západním kontextu vypracován velmi vhodně a relevantně - samozřejmě nutně selektivně, ale pro potřeby práce zcela dostačujícím způsobem), jakož pak i podrobnější nástin vývoje finské literatury pro dívky, který tvoří vlastní úvod k meritum práce.

Stěžejní částí práce je třetí kapitola, „Vybraná témata zobrazovaná v současné finské literatuře pro dívky“, jejíž první, velmi zdařilou podkapitolou jsou „Některé vybrané motivy a znaky dívčích románů“. Zde opět jedna terminologicko-metodologická připomínka: na úvod této kapitoly by bylo přínosné zařadit krátkou poznámku o tom, jak autorka vymezuje termíny „motiv“, „téma“ a „znak“, s nimiž zde pracuje. V další podkapitole, „Hledání identity“, je pojem identita vymezen důkladně podle Kaisy Rättyä; jako podnět pro další bádání bych zde navrhovala i pojetí identity ve smyslu identifikace, vycházející z psychoanalýzy, které lze však chápat i mnohem širěji. Výběr prvků zápletky a motivů, které hrají v analyzovaných dílech významnou roli, je velmi šťastný a zachycuje podstatné rysy finské literatury pro dívky a pro mládež vůbec. Volbu pojednat motiv poruch příjmu potravy samostatně a ne jako součást tematiky týkající se psychických poruch a nemocí považuji rovněž za šťastnou, neboť se jedná o komplexní, mimo jiné i kulturní a společenský jev, v němž hraje významnou roli genderový faktor a jehož význam rozhodně nelze zúžit na pojem choroba či nemoc. Kapitulu uzavírá (jak už bylo řečeno, velmi citlivě a zdařile vypracovaná) podkapitola týkající se zobrazení homosexuality ve finské literatuře pro dívky. Závěr relevantně shrnuje výsledky autorčinných analýz a interpretací. Na konec práce je zařazen seznam použité literatury, který obsahuje velmi kvalitní studie a pro bakalářskou práci je víc než dostačující. Jen jako tip pro další bádání můžeme uvést, že přínosným zdrojem inspirace a informací by především pro úvodní část práce byla publikace *Pieni suuri maailma* (red. Liisi Huhtala, Karl Grunn, Ismo Loivamaa & Maria Laukka, 2003). Rovněž dizertace Kaisu Rättyä *Rajoja kohdaten* z roku 2007 (která se zabývá specifickým problémem a soustřeďuje se na dílo H. Huovi, obsahuje však spoustu významných postřehů o finské literatuře pro dívky a pro mládež 80. a 90. let 20. století) by mohla být v budoucnu inspirativní, jakož i další články Päivi Lappalainen. Práci uzavírá příloha - biobibliografické informace o autorkách a autorech, jejichž díla jsou uváděna a analyzována ve třetí kapitole. Zde by bylo bývalo na místě důkladněji objasnit kritéria, která k výběru daných děl a tedy i autorů vedla; analyzovanou tematiku nalezneme i v díle jiných současných finských autorů literatury pro dívky a pro mládež.

Za zvláštní ocenění stojí autorčiny překlady úryvků, jimiž dokládá svá jednotlivá tvrzení. Překlady z finštiny do češtiny jsou až na malé výjimky velmi výstižné a zdařilé. Doufejme, že autorka ve svém zájmu o finskou literaturu pro dívky vytrvá a bude se jí věnovat i ve svém dalším bádání. Velmi zajímavý a přínosný by byl komparativní aspekt - srovnání s českou literaturou pro dívky, které pisatelka načrtla v rámci obecného úvodu k problematice. Bakalářská práce Jany Maškové je cenným a inspirujícím vzhledem do dané problematiky a příslibem věcí příštích. Navrhuji ohodnotit ji známkou výborně.

V Turku 16. června 2013

Doc. Dr. Viola Čapková

School of History, Culture and Arts Studies
University of Turku